

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
 ΜΑΡΤΙΟΣ 2022

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε τα υπογραμμισμένα αποσπάσματα.

Nunc intellego, si iste in Manliana castra pervenerit, quo intendit, neminem tam stultum fore, qui non videat coniurationem esse factam, neminem tam improbum, qui non fateatur.	Τώρα καταλαβαίνω ότι αν αυτός φθάσει στο στρατόπεδο του Μάνλιου, όπου κατευθύνεται, κανείς δεν θα είναι τόσο ανόητος, που (ώστε) να μην βλέπει ότι έγινε η συνωμοσία, κανείς (δεν θα είναι) τόσο αχρείος, που (ώστε) να μην το ομολογήσει.
Qui potuisti populari hanc terram, quae te genuit atque aluit ? Non tibi ingredienti fines patriae ira cecidit ?	Πώς μπόρεσες να λεηλατήσεις αυτή τη χώρα η οποία σε γέννησε και σε ανέθρεψε; Δεν σου πέρασε η οργή όταν περνούσες τα σύνορα της πατρίδας;
Quodsi forte, ut fit plerumque, ceciderunt, tum intellegitur, quam fuerint inopes amicorum. Hoc est quod Tarquinius dixisse ferunt exultantem	Αν όμως τυχαία, όπως συμβαίνει συνήθως, χάσουν την εξουσία, τότε γίνεται αντιληπτό (ή: τότε καταλαβαίνουν) πόσο στερημένοι από φίλους υπήρξαν (ή: πόσο τους έλειψαν οι φίλοι). Αυτό είναι που λένε ότι είπε ο Ταρκύνιος, όταν ήταν εξόριστος
Curat et providet ne, intercepta epistula, nostra consilia ab hostibus cognoscantur. Quam ob rem epistulam conscriptam Graecis litteris mittit.	Φροντίζει και προνοεί να μην μαθευτούν τα σχέδιά μας από τους εχθρούς, αν αρπάξουν την επιστολή (ή: αν αρπαγεί ή επιστολή) πριν φθάσει στον προορισμό της. Για τον λόγο αυτό στέλνει επιστολή γραμμένη στα ελληνικά.
Nec magis vituperandus est proditor patriae quam proditor communis utilitatis, aut communis salutis desertor propter suam utilitatem et salutem.	Και δεν πρέπει να επικρίνεται περισσότερο ο προδότης της πατρίδας απ' ό,τι ο προδότης του κοινού συμφέροντος ή ο λιποτάκτης από τη γενική ευημερία για χάρη της ατομικής του ωφέλειας και ευημερίας.
Etsi super vestem earum deprehendit canos, tamen Augustus dissimulavit eos vidisse et aliis sermonibus tempus extraxit, donec induxit mentionem aetatis.	Αν και ανακάλυψε άσπρες τρίχες πάνω στο φόρεμά τους, όμως ο Αύγουστος προσποιήθηκε πως δεν τις είδε και με άλλες κουβέντες παρέτεινε τον χρόνο, μέχρι που έφερε τη συζήτηση στην ηλικία.

Μονάδες 20

2.α. Να αντιστοιχίσετε τους συγγραφείς της στήλης Α΄ με τα έργα τους της στήλης Β΄.

1. Στάτιος στ.	α. Η θεία διδασκαλία
2. Τίτος Λίβιος δ	β. Γεωργικά
3. Σενέκας ο Νεότερος η	γ. Περί των επιφανών ανδρών
4. Σουητώνιος γ	δ. Ab urbe condita
5. Βεργίλιος β	ε. Γάμοι του Ερμή με τη Φιλολογία
6. Αυγουστίνος ζ	στ. Θηβαΐδα
7. Λακτάντιος α	ζ. Πολιτεία του Θεού

- Ούλοφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1, Ζωγράφου, ☎ 210 74 88 030
- Φανερωμένης 13, Χολαργός, ☎ 210 65 36 551

8. Μαρτιανός Καπέλλας ε | η. Ηθικές επιστολές

Μονάδες 4

β. Ποιοι θεωρούνταν στους Αυγούστειους χρόνους η τριάδα των κορυφαίων Ρωμαίων ελεγεϊακών και ποια είναι τα ιδιαίτερα γνωρίσματά τους;

Η τριάδα των κορυφαίων ρωμαίων ελεγεϊακών, του Τιβούλλου (περ. 50-19 π.Χ.), του Προπερτίου (περ. 50-γέννηση Χριστού) και του Οβιδίου (43 π.Χ. - 17 μ.Χ.), μεταμόρφωσε πλήρως την ελληνική ελεγεία. Ο πιο καθαρός και κομψός από όλους είναι ο Τίβουλλος· ο πιο πρωτότυπος, σκοτεινός και σύγχρονος ο Προπερτίος· ο πιο πνευματώδης και ελευθερόστομος ο Οβίδιος. Και οι τρεις εμπνέονται από τη «λεπταλέη Μούσα» και από τις αγαπημένες τους που αναφέρονται με ψευδώνυμο (ο Τίβουλλος από τη Δηλία και τη Νέμεση, ο Προπερτίος από την Κυνθία, ο Οβίδιος από την Κόριννα). Στην κεντρική θεματολογία της «ερωτικής στράτευσης» συνδυάζεται η λογοτεχνική σύμβαση και το γνήσιο βίωμα. Με τους τρεις αυτούς ποιητές η ελεγεία οδηγήθηκε σε τέτοιο ύψος, ώστε δίκαια μετά από περίπου εκατό χρόνια ο Κοϊντίλιανός να καυχείται: «και στην ελεγεία ακόμη προκαλούμε τους Έλληνες».

Μονάδες 6

Συνολικά Μονάδες 10

3. Να γράψετε δίπλα σε κάθε λατινική λέξη της στήλης Α τον αριθμό της ελληνικής λέξης της στήλης Β με την οποία σχετίζεται ετυμολογικά.

i. infidos 6	1. επίκουρος
ii. conspicitur 3	2. μόνιμος
iii. fit 7	3. σύσκεψη
iv. manet 2	4. άφατος
v. aluit 8	5. νεύμα
vi. legere 9	6. πιθανός
vii. succurrit 1	7. φυτό
viii. adire 10	8. άλσος
ix. fateatur 4	9. λεζάντα
x. numine 5	10. ισθμός

Μονάδες 10

4. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους:

- infelix: αφαιρετική ενικού **infelici**
- servitus: δοτική ενικού **servituti**
- periculo: αιτιατική πληθυντικού **pericula**
- utilitatem: γενική πληθυντικού **utilitatum / -ium**
- re publica: γενική ενικού **rei publicae**
- sermonibus: κλητική πληθυντικού **sermones**

Μονάδες 6

5. Να αναγνωρίσετε το είδος των παρακάτω αντωνυμιών και να τις μεταφέρετε στον τύπο που ζητείται:

	ΕΙΔΟΣ	ΖΗΤΟΥΜΕΝΟΣ ΤΥΠΟΣ
• hunc: αφαιρετική ενικού θηλυκού γένους	δεικτική	hac
• se: γενική πληθυντικού στο β' πρόσωπο (2 τύποι)	προσωπική	vestrum/ vestri
• neutris: γενική ενικού στο θηλυκό γένος	αόριστη αντωνυμία (ή αντωνυμικό επίθετο)	neutrius
• quodam (τελευταία σειρά στο 4ο)	αόριστη επιθετική	quoddam

- Ούλοφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1, Ζωγράφου, ☎ 210 74 88 030
- Φανερωμένης 13, Χολαργός, ☎ 210 65 36 551

απόσπασμα): αιτιατική ενικού στο ουδέτερο γένος		
---	--	--

Μονάδες 4

6. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους:

- multi: γενική πληθυντικού θηλυκού γένους στον συγκριτικό βαθμό **plurium**
- longa: τον υπερθετικό βαθμό του επιρρήματος **longissime**
- inopes: αφαιρετική ενικού αρσενικού γένους στον συγκριτικό βαθμό **egentiore**
- magis: τον θετικό βαθμό του επιρρήματος (2 τύποι) **magnopere / magno**
- cariore (5ο απόσπασμα) : τον αντίστοιχο τύπο στον υπερθετικό βαθμό **carissimam**

Μονάδες 5

Συνολικά Μονάδες 15

7. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους:

- dicerent: δοτική ενικού του γερουνδίου **dicendo**
- pervenerit: τον αντίστοιχο τύπο στην ενεργητική περιφραστική συζυγία στο θηλυκό γένος **perventura fuerit**
- ingredienti (2ο απόσπασμα): τον αντίστοιχο τύπο στον μέλλοντα **ingressuro**
- metui: το γ' πληθυντικό πρόσωπο προστακτικής μέλλοντα ενεργητικής φωνής **metuunto**
- conspicitur: το β' ενικό οριστικής ενεστώτα παθητικής φωνής **conspicieris / -re**
- vituperandus est: το β' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα στην μέση φωνή **vituperemini**
- deprehendit: το α' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής υπερσυντελικού στην άλλη φωνή στο ουδέτερο γένος **deprehensa eramus**
- mallet: γ' ενικό και β' πληθυντικό οριστικής ενεστώτα **mavult, mavultis**
- obicit: γ' πληθυντικό υποτακτικής παρατατικού στην άλλη φωνή **obicerentur**

Μονάδες 10

8. **referre**: να κλιθεί στην προστακτική ενεστώτα και μέλλοντα της άλλης φωνής.

- Προστακτική Ενεστώτα: **referre, referimini**
- Προστακτική Μέλλοντα: **refertor, refertor, referuntor**

Μονάδες 5

Συνολικά Μονάδες 15

9. Να συμπύξτε τις υπογραμμισμένες δευτερεύουσες προτάσεις σε μετοχές και να δικαιολογήσετε την πτώση των μετοχών που σχηματίσατε.

α. Ergo ego nisi peperissem, Roma non oppugnaretur

- **te non parto a me**. Πρόκειται για αφαιρετική απόλυτη μετοχή καθώς το υποκείμενο της μετοχής δεν αποτελεί όρο της πρότασης.

β. Ex quo fit, ut laudandus is sit, qui pro re publica cadat.

- **cadens**. Μετοχή συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος.

Μονάδες 5

10. Quam ob rem: Να δηλώσετε την ίδια επιρρηματική σχέση απρόθετα.

- **Qua re**

Μονάδες 1

11. Non tibi ingredienti: Να αναλύσετε την μετοχή σε δευτερεύουσα πρόταση με τον **ιστορικό / διηγηματικό cum** και να δικαιολογήσετε την εκφορά της πρότασης που σχηματίσατε.

- **cum tu ingredereris / - re**

- Ούλοφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1, Ζωγράφου, ☎ 210 74 88 030
- Φανερωμένης 13, Χολαργός, ☎ 210 65 36 551

Η δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση εκφέρεται με υποτακτική, γιατί ο ιστορικός cum υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση αιτίου - αιτιατού ανάμεσα στην χρονική πρόταση και την κύρια πρόταση. Είναι εμφανές το υποκειμενικό στοιχείο που εκφράζει η υποτακτική. Ειδικότερα με χρόνο παρατατικό (ingredereris) γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (cecidit), δηλώνοντας το σύγχρονο στο παρελθόν.

Μονάδες 3

12. Quodsi forte, ut fit plerumque, ceciderunt, tum intellegitur: Να αναγνωρίσετε τον υποθετικό λόγο και να τον μετατρέψετε ώστε να δηλώνει το αντίθετο προς την πραγματικότητα για το παρελθόν.

- **Υπόθεση:** Quodsi + Οριστική Παρακειμένου (**ceciderunt**)
- **Απόδοση:** Οριστική Ενεστώτα (**intellegitur**)
- **Είδος:** Α' Είδος, Ανοιχτή Υπόθεση στο παρόν, με την υπόθεση να δηλώνει το προτερόχρονο σε σχέση με την απόδοση. Πρόκειται για ανεξάρτητο και απλό υποθετικό λόγο.
- **Αντίθετο προς την πραγματικότητα στο παρελθόν:**
- Υπόθεση: Quodsi + Υποτακτική Υπερσυντελικού: **Quodsi cecidissent**
- Απόδοση: Υποτακτική Υπερσυντελικού: **intellectum esset**

Μονάδες 2

13. Num ad hostem veni et captiva in castris tuis sum?: Να μετατρέψετε τις ευθείες ερωτήσεις ώστε **α.** να αναμένεται καταφατική απάντηση και **β.** να μην γνωρίζουμε την απάντηση.

- **Nonne** ad hostem veni et captiva in castis tuis sum?
- **Venine** ad hostem et sumne captiva in castris tuis?

Μονάδες 2

14. Cum illa respondisset «ego, pater, cana esse malo», mendacium illi pater obiecit: Να μετατρέψετε την δευτερεύουσα χρονική πρόταση ώστε να δηλώνεται **α.** το προτερόχρονο με άλλο τρόπο και **β.** το σύγχρονο - παράλληλη διάρκεια.

α. Postquam (/ ubi / ut / simul) illa **respondit** (/ responderat)
[cum (χρονικός) illa responderat]

β. dum illa **respondit** (dum + οριστική ίδιου χρόνου με το ρήμα της πρότασης εξάρτησης)

Μονάδες 2

15. Να μετατρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο με εξάρτηση την φράση που σας δίνεται στην παρένθεση:
α. «ego, pater, cana esse malo»: (Iulia respondisset...)

- Iulia respondisset **patri se canam esse malle.**

β. Num ad hostem veni et captiva in castris tuis sum? (Mater interrogavit filium...)

- Mater interrogavit filium **num** ad hostem **venisset** et captiva in castris **illius esset.**

Μονάδες 4

16. Caesar ex captivis cognoscit quae apud Ciceronem gerantur quantoque in periculo res sit: Να μετατρέψετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ.

- Quae apud Ciceronem **geruntur** quantoque in periculo res **est?**

Μονάδες 2

17. ut laudandus is sit (nobis):

α. Να αναγνωρίσετε το είδος και να δικαιολογήσετε την εκφορά της δευτερεύουσας πρότασης.

- Ούλοφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1, Ζωγράφου, ☎ 210 74 88 030
- Φανερωμένης 13, Χολαργός, ☎ 210 65 36 551

- Δευτερεύουσα ουσιαστική συμπερασματική πρόταση.
- Εκφέρεται με υποτακτική, διότι το συμπέρασμα στη λατινική γλώσσα είναι μια υποκειμενική κατάσταση. Συγκεκριμένα με υποτακτική χρόνου ενεστώτα (laudandus sit: υποτακτική ενεστώτα παθητικής περιφραστικής συζυγίας), διότι εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (fit = ενεστώτας) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν. Έχουμε ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων, διότι το συμπέρασμα είναι ιδωμένο τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του (συγχρονισμός της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση).

Μονάδες 3

β. Να μετατρέψετε την σύνταξη σε ενεργητική με τη χρήση του debeo + τελικό απαρέμφατο.

- ut nos debeamus laudare eum

Μονάδες 2

Συνολικά Μονάδες 5

18. Στις παρακάτω προτάσεις να επισημάνετε τα υποκείμενα των απαρεμφάτων και να δικαιολογήσετε την πτώση τους:

α. Qui potuisti populari hanc terram?

- **tu:** εννοούμενο υποκείμενο του τελικού απαρεμφάτου **populari**.
- Το υποκείμενο του τελικού απαρεμφάτου εννοείται σε πτώση ονομαστική λόγω ταυτοπροσωπίας.

β. a quo se metui putet

- **se:** υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου **metui**.
- Το υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου σε περίπτωση ταυτοπροσωπίας τίθεται σε πτώση αιτιατική και δεν παραλείπεται (Λατινισμός του Ειδικού Απαρεμφάτου).

γ. quod Tarquinius dixisse ferunt exultantem

- **Tarquinius:** υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου dixisse.
- Το υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου τίθεται σε πτώση αιτιατική λόγω ετεροπροσωπίας.

Μονάδες 4